

ashab-ı feraiz

Kur'an-ı Kerim'de hisselerin tespit edilmiş olan muayyen hisse sahipleridir. Bunların dördü erkek, sekizi kadın olmak üzere 12 kişidir. 12 hisse sahiplerinin muhtelif halleri toplam 40 ettiği için buna **40 hal** denilmiştir.

islam**miras**
h u k u k u

1. Ölünün Mirasındaki Haklar

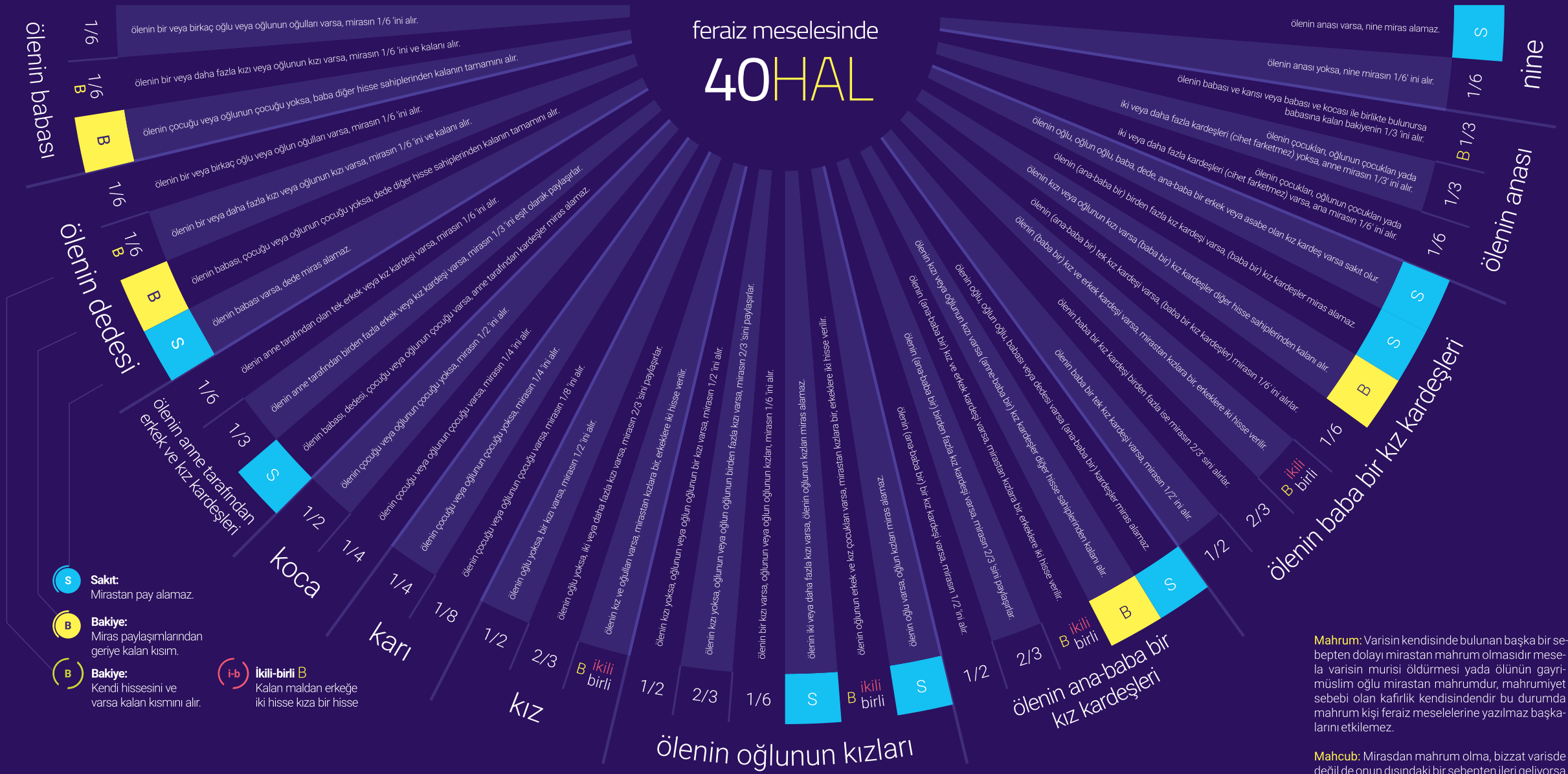
- ▶ **Cenaze Masrafları:** Ölen kimsenin geride bıraktığı mirastan cenaze masrafları karşılır.
- ▶ **Kul boruları:** Ölen kimsenin gerçek veya tüzel kişilere olan borularının tamamı mirastan ödenir. Miras varlığı, boruları karıştırmazsa, borular oranlarına göre ödenir. Mirasın karışmadığı kısım, dindar hukuku bakımından düşer. Mirasçılar bu boruları ödenmeye zorlanmaz.
- ▶ **Allah boruları:** Zekât, keffârât, adak gibi borular Hanefîlere göre ölüm hâlinde dindar hukuku bakımından düşer. Çünkü bunlar niyetle veya birisine vekalet vererek yerine getireceği borulardır. Halbuki ölen kimse niyet edecek ve vekalet vererek durumuda değildir. Ancak bunlar, miras bırakınan vasiyet etmesi hâlinde mirasın öyle birinden varisler dilerse ödeyebilir. Şâfilere göre, Allah hakkı olan borular önce ödenir. Çünkü Allah'ın alacağı ödenmeye daha layıktır.
- ▶ **Ölenin vasiyeti:** Cenaze ve borucudan artırsa malının üçte birinden vasiyet yerine getirilir. Bir kimsenin, malının üçte birinden fazlasını kapsayan vasiyeti, varisleri razı olmazsa, geçerli sayılmaz. Vasiyette müslüman şartı aranmaz aynı anda varislerle vasiyet edilmmez.
- ▶ **Mirasın Paylaşımı:** Geriye kalan mal mirasçılar arasında islami kuralarla göre dağıtılır.

2. Varis Olmanın Şartları

- ▶ **Mürisin (miras bırakanın) ölümü:** Ölüm üç kısımdır
Hakkâta ölüm, Hükmün ölüm, Takdirin ölüm. (bkz. Mirasin Şartları)
- ▶ **Mirasçının hayatta olması:** Mürisin ölümü sırasında varışın hayatta olması gerekir. Bu yüzden, mürisin önce ölür bir hism, daha sonra ölür mürisine mirasçı olamaz. Müris vefat ettiği zaman, ana karında bulunan çocuğu da (cenin) sağ doğmak şartıyla mirasçı olur.
- ▶ **Akrabalık:** Ana, baba, dede ve nine gibi kendi neslinden gelenler; çocuk, torun gibi kendi neslinden gelenler; yine ölenin kardeşleri ile amcalar bu hisimlerden biridir. Bu hisimlerden erkek vasıtasıyla miras bırakana bağlanan erkek hisimlere "asabe" denir. Ölenin babası, babasının babası veya oğlu, ya da oğlunun oğlu gibi. Bir de payları muayyen mirasçılar vardır ki, bunlara "asabülfarâz" veya "farz sahipleri" denir. Bunlardan kalan mirası asabe alır. Farz sahipleri ve asabe yoksa, bunların dışında kalan ve ölenin uzaktan kan hisimi olan "zevillerhî" mirasçı olur. Hala, dayı, kızın kızı gibi.

3. Mîrâsa Mânî Olan Sebepler

- ▶ **Katl (Öldürme):** Bir kimse, kendi yakınlarından birini kasıtlı olarak öldürürse, onun mirasından mahrum kalır. Diğer hallerde (kısas, çocukluk ve delilik) gibi durumlarda mirastan mahrum etmez. (bkz. Katl)
- ▶ **Din Farklılığı:** Gayri Müslim, müslümana varis olamaz. Aynı şekilde Müslüman da gayri müslime mirasçı olamaz. (bkz. İhtilâfî Din)
- ▶ **Ülke Aynılığı:** bu hüküm gayri-i müslimlere aittir. Müslümanlar için geçerli değildir. (bkz. İhtilâfî Dar)
- ▶ **Ölüm Tarhinin Bilinmemesi:** Meselâ: Birlikte boğulan, yavaş ve yıkılan bir binanın altında birlikte kalp ölen; bir olayda birlikte öldürülen veya bir evde, birlikte ölü bulunan ve hangisinin önce öldüğü anlaşılmayan iki veya daha çok yakın birbirine varis olamaz.
- ▶ **Varisin Bilinmemesi:** (bkz. Varisin Meçhul Olması)

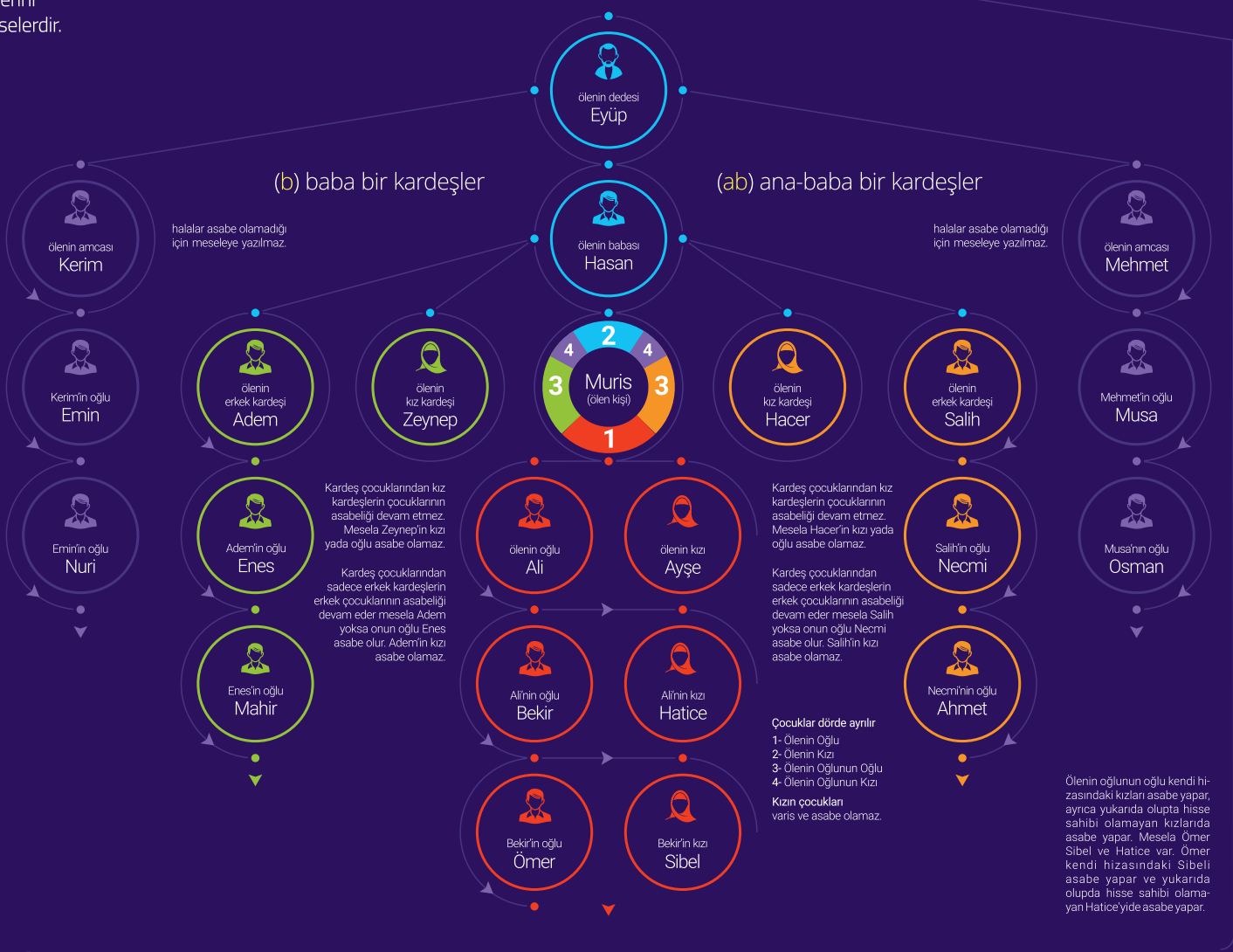

asabeler

muayyen hisse sahipleri (ashab-ı feraiz) hisselerini aldıktan sonra bakiye yani kalan malı alan kimselerdir.

4. Asabeler (üç sınıfa ayrılır)

- **Asabe Binefsihi:** Tamamı erkeklerden oluşan ölü ü arasında kadın bulunmayan erkeklerdir. Bunların a-sabellikleri kendindendir.
Örneğin baba, oğul, dede, amca, oğulun oğlu gibi erkeklerin tamamıdır.
- **Asabe Bigayrihi:** Tamamı kadınlardan oluşur. Ölen şahsın, asabeden olan erkek kardeşleri ile beraber bütün kız kardeşleridir. Burada etkileyen erkek asabelerdir yani erkek asabe sayesinde kızlar asabe olur.
- Ayye yanında Ali varsa asabe olur.
 - Hatice yanında Bekir varsa asabe olur.
 - Hatice yanında Bekir yada aynı düzlemde başka bir erkek yoksa asabe olmaz.
 - Hacer yanında Salih varsa asabe olur.
 - Ömer ve Hatice varsa Hatice asabe olmaz (aynı sırada onu asabe yapacak bir erkek bulunmadığı için)
- **Asabe Maa Gayrihi:** Tamamı kadınlardan oluşur. Ölenin kızı veya oğlunun kızı ile birlikte bulunan ana-baba bir kız kardeşi veya veya baba bir kız kardeşi asabe olur.

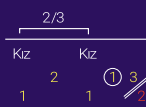
5. Asabelerin Öncelikleri

- Her üçüncü sınıf asabe bir arada bulunduğu zaman ölüye en yakın olan tercii edilir. Yoksa asabe bir nefisi olmak tercihe sebep değildir. Yani bir nefisi bi-gayrihi ve maa gayrihi asabeler birlikte bulunsalar bunlardan hangisi ölüye daha yakınsa onun tercii edilmesi gerekir.
- **Kurbi cihat:** Cihat yakınlığı demektir. Ölünün 1. 2. 3. 4. renkleri birer cihat kabul ederse, ikinci cihettekiler varken sonrakiler, ikinci cihettekiler varken üçüncü cihettekiler varken dördüncüler asabelikten sakıt olur. Örneğin: Ali varken Hasan asabe olamaz. Hasan yada Eyyup varken Salih asabe olamaz. Hasan yada Eyyup varken Adem asabe olamaz. Adem yada Salih varken Kerim yada Mehmet asabe olamaz.
- **Kurbi derece:** Aynı cihat içerisinde ölüye yakın olan asabelerin asabeliğini sakit eder. Örneğin: Ali ve Bekir var! Ali ölene aynı grup içerisinde daha yakın olduğu için Bekir'in asabeliğini sakit eder. Hasan ve Eyyup beraber bulunuyorsa Hasan ölüye daha yakın olduğu için Eyyup'ı sakit eder. Salih ve Necmi beraber bulunuyorsa Salih ölüye daha yakın olduğu için Necmi'yi sakit eder. Enes ve Mahir beraber bulunuyorsa Enes ölüye daha yakın olduğu için Mahir'i sakit eder.
- **Kuvvet-i Karaket:** Akrabalık kuvveti demektir. Yani ab. olan asabeler kendi cihat ve derecesindeki b. olan asabeleri sakit eder. Örneğin: Salih Adem'i akrabalık yakınlığının dolayı sakit etmiştir. Anababa bir olan Musa, baba bir olan Emin'i akrabalık yakınlığının dolayı sakit etmiştir. Aynı şekilde Hacer Zeynebi sakit eder.

avliye ve reddiyye

- 6. Avliye:** Mirasçılardan muayyen pay sahiplerinin payları toplamı meselenin ortak paydasını aşmasıdır. Bu durumda miras, meselenin ortak paydasına göre değil paylar toplamına göre dağıtılır.

Reddiye: Mirasçılardan hisseleri dağıtıldıktan sonra geriye mal kalırsa ve kalanı alacak asabe bulunmaz ise, kalan mal karı koca dışındakilere hisseleri oranında dağıtılır.

örneğin hisseler toplamı, ortak payda olan 6 dan az çıktığı ve geriye 1 kaldığı için mal 6 ya değil, hisse sayısı olan 5 e bölünür.

Burada kanı, kalan malı almadığı için 1/8 dışında kalan 7/8'lik mal aynı cinsten olanlara eşit olarak paylaştırılır. (1/5 kan veya koca dışındakiler)

	1/8	7/8	$\frac{7}{8} \cdot \frac{1}{5} = \frac{7}{40}$
	1/8	2/3	
Kan	Oğl. Kızı	Oğl. Kızı	Oğl. Kızı
3		16	5 24

"Neden mirasta erkeğe iki, kıza bir hisse veriliyor; haksızlık değil mi? gibi itirazlara Risale-i Nur / Mektubat / 11.Mektup 3 ve 4. meselelerde Kur'an'ın hükümlerinin hak ve adalet olduğu izah ve ispat edilmiştir oraya müracaat edilebilir."

1. Karı kocanın olmadığı ve varislerin aynı cinsten (yalnız kızlar gibi) olduğu meselede varislerin sayısı meselenin mahreci olur.

2. Karı kocanın olmadığı ve varislerin farklı cinsten (ninelik kızlık ve analık gibi) olduğu meselede varislerin hisseleri toplamı meselenin mahreci olur.

3. Karı kocadan birisinin olduğu ve varislerin aynı cinsitten (yalnız kızlar gibi) olduğu meselede.

4. Karı kocadan birisinin olduğu ve varislerin farklı cinsten (ninelik kızlık ve analık gibi) olduğu meselede.

Bu çalışma ilk etapta biraz karışık gelebilir fakat bir öğretici tarafından feraiz cetvelinin nasıl okunduğu anlatılırsa çok faydalı olacaktır. Bu hususta internet veya başka ortamlardan feraiz dersleri öğrenilebilir ve başkalarına da anlatmada bu çalışma yardımcı olabilir inşallah.